Algirdas Girininkas

# PAKRETUONĖS (ŠVENČIONIŲ RAJ.) I GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI 1979 METAIS

Pakretuonės I gyvenvietė yra Kretuono ežero V pakrantėje, pirmoje terasoje, 70 m į P nuo ištekančio iš ežero Kretuonos upelio. Pradėta tyrinėti 1977 m. 1978 m. MAII išty - 124 $m^2$. Aptikti du kultūriniai sluoksniai: viršutinis (4-10 cm storio) - virvelinės keramikos kultūros ir apatinis (4-30 cm) - Narvos kultūros. Tarp šių sluoksnių vietomis pastebėtas iki 8-10 cm storio šviesesnio smėlio tarpsluoksnis.

Radinių didžiumą virvelinės keramikos kultūros sluoksnyje sudarė titnaginiai dirbiniai: trikampiai strėlių antgaliai, galiniai gremžtukai, netaisyklingi grandukai, kirvių fragmentai, nedideli netaisyklingo kūgio formos skaldytiniai. Visi šie dirbiniai pagaminti iš vietinio, prastos kokybės titnago.

Antrą didelę šio sluoksnio radinių grupę sudarė keramika. Pagal puodų briaunas, kaklelius bei dugnelius nustatyta, kad gyventojai lipdė daugiausia taurės formos indus; aptikta keletas amforų fragmentų. Puodai papuošti viršutinėje dalyje, apie kaklelį. Ornamentas paprastas - kelios horizontalios virvučių eilės apie kaklelį ir negilios duobutės, retkarčiais įspaustos ant volelio, kuris puodą juosia apie kaklelį. Retesni ornamentų motyvai yra pirštų įspaudų ir duobučių eilutės, aštrūs "V" formos įbrėžimai.

Narvos kultūros sluoksnyje titnaginių dirbinių žymiai

mažiau. Be vieno trapecinio strėlės antgalio ir kelių gremžtukų, nieko nerasta, nes daugiau, matyt, vartojo iš kaulo ir rago padarytus įrankius. Puodų šukės buvo daugiausia apatinio sluoksnio radiniai, jų surinkta per 450. Puodai plokščiadugniai ir smailadugniai, plačiomis angomis, ornamentuoti įvairių formų duobučių, grūdelių įspaudų eilutėmis, įraižomis.

Akmeninių dirbinių tarpe daug tinklų pasvarų, gludinimui skirtų plokščių akmenų.

Centrinėje gyvenvietės dalyje aptiktos dvi 200x150 cm dydžio bei 175 cm ir 182 cm gylio duobės, kurios ryškiai išsiskyrė rusvo smėlio fone. Jų forma primena plačiaangius katilus. Duobės užpildytos tamsiai pilkos spalvos žeme su nedideliais medžio anglies gabalėliais, smulkiais sudegusių kaulų trupinėliais, jose sumesti apskaldyti akmenys ir apdegusios Narvos kultūros puodų šukės. Tai, matyt, ūkinės ar apeiginės paskirties duobės. Židiniai yra nedideli (70x45 cm), jų turinys labiau mineralizuotas nei minėtų dviejų duobių.

Pakretuonės I gyvenvietės viršutinį virvelinės keramikos kultūrinį sluoksnį reikėtų, matyt, datuoti III tūkstantm. pr.m.e. pabaiga - II tūkstantm. pr.m.e. pradžia, o apatinį - Narvos kultūros - III tūkstantm. pr.m.e. antrąja puse.

Algirdas Girininkas

## NAUJOS AKMENS AMŽIAUS GYVENVIETĖS RYTŲ LIETUVOJE

1979 m. MAII žvalgė rytinius respublikos rajonus ir išaiškino dar keletą akmens amžiaus stovyklų ir gyvenviečių.